

Landsbyggsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande betänkandet SOU 2011:75 Ny djurskyddslag

SAMMANFATTNING

Göteborgs Katthjälp är positiv till följande av utredarens förslag:

- att den nya djurskyddslagen ska inriktas på djurvälstånd istället för djurskydd
- att detaljeringsgraden i lag och förordning sänks och flexibiliteten höjs i mål att kunna anpassa den efter de enskilda djurens behov
- att begreppet naturligt beteende förtydligas
- att det i lagen ska anges att djur har ett egenvärde oavsett vilken nytta de har för människan
- att lagen och föreskrifternas bestämmelser ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet
- att ett vetenskapligt råd ska kopplas till revisionen av föreskrifterna
- att sexuell användning av djur förbjuds
- att lagen medför ett ökat ägareansvar för kattägare
- att avel med sådan inriktning att den medför lidande för djuren förbjuds
- att ett grovt brott mot djurskyddslagen införs och att straffskalan för dessa brott höjs till fängelse i högst fyra år
- att 21 § lagen om tillsyn över hundar och katter tas bort.

Göteborgs Katthjälp är kritiskt till följande delar av utredningen:

Vi är **mycket kritiska** till utredarens användning av utvald litteratur, selektion av källor och de slutsatser kring förvildade katter och den s.k. Trap Neuter Return-metoden som blir resultatet av denna källhantering. Göteborgs Katthjälp avstyrker utredningen i dessa delar i sin helhet. Utredaren har ej arbetat förutsättningslöst. Utredningen har i denna del varit allt annat än oberoende och har låtit en negativ grundinställning resultera i källhantering som skapar en vinklad bild, till pris av både vetenskaplig objektivitet, sanningsenlighet och de hemlösa djurens möjligheter till ett bättre liv.

Vi **kritiserar** förslagets bristande/icke-existerande ekonomiska analys t e x vad gäller hantering av omhändertagna herrelösa katter.

Göteborgs Katthjälp vill särskild förtydliga att:

- vi anser att utredarens arbete vad gäller delen om förvildade katter och TNR-metoden har varit fullständigt undermåligt och därmed inte kan ligga till grund för vidare arbete med den nya djurskyddslagen.
- vi anser att regeringen bör avsätta medel för att utveckla djurhemsverksamheten så att denna faktiskt kan uppfylla rollen som utredaren tillmäter den i betänkandet.
- vi föreslår att regeringen undersöker möjligheterna för ett s.k. kontrollprogram för Trap Neuter Return verksamhet i Sverige. Detta skulle avsevärt minska belastningen och kostnaderna för framförallt länsstyrelserna och inte minst vara ett mer effektivt sätt att hantera problematiken med förvildade katter.
- vi anser att utredarens förslag och konsekvensanalys vad gäller omhändertagande av katter saknar all verklighetsförankring och därmed inte kan ligga till grund för vidare arbete med den nya djurskyddslagen.

KOMMENTARER TILL FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

1 kapitlet. Syftet med och omfattningen av lagen

1 §

Göteborgs Katthjälp är mycket positiv till att lagen stadgar att den ska syfta till att främja respekten för djur och deras välfärd, då djur har ett egenvärde oavsett den nytta människan har av dem och att lagen ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet. **Det bör förtydligas vad som anses med "respekt för djur"**. Paragrafen kommer från den norska djurskyddslagen som av utredaren får mycket beröm. **Vi saknar dock en förankring av denna paragraf i utredarens betänkande och förslag när det gäller hantering av hemlösa och förvildade katter och andra djur som är i behov av omhändertagande.** Förslagen och tillhörande resonemang saknar ofta respekt för djur och respekt för djurens egenvärde. Vidare så kan förslaget att lösa problematiken kring förvildade katter genom avlivning inte baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet då den är totalt frånvarande.

3 §

Lagen är avsedd att omfatta samtliga djur som människan avsiktligt håller och förvildade och övergivna djur av tamdjursarter. **Begreppet "tamdjursarter" bör definieras.** Det finns bestånd med djur i Sverige som, genom människans inblandning, har levt vilt i många generationer men som inte var en naturlig del av den svenska faunan innan dess, t ex dovhjort, katt, kanin, grå ekorre, mink, fasan och tamduva.

Utredaren anför att vilda djur som hanteras i förvaltningsåtgärder inte ska omfattas av lagen om hanteringen inte medför att djuren hålls eller används i djurförsök. **Vi anser att det bör vara självklart att vilda djur som hölls i fångenskap alltid ska omfattas av djurskyddslagen,** och inte bara när djuret används i djurförsök, så som utredaren föreslår. Att hållande av vilda djur av naturliga skäl inte alltid kan uppfylla samtliga av djurskyddslagens krav kan lösas genom att låta Jordbruksverket ta fram föreskrifter för just hållande av vilda djur i fångenskap.

3 kapitlet. Hur djur ska hanteras, skötas och hållas

2§

Naturliga beteenden skiljer sig inte enbart mellan djurarter men även mellan individer av samma djurart. **Paragrafen bör förtydliga detta.** Den av utredaren hyllade norska djurskyddslagen nämner att det ska tas hänsyn till *både arttypiska och individuella* behov när det gäller djurens rätt till naturligt beteende.

4 §

Djur ska ha daglig tillsyn. Utredaren anser dock att det kan förekomma situationer där det kan vara nödvändigt att göra undantag och att Jordbruksverket ska föreskriva om detta. **Även här bör det i motiveringen förtydligas vilka former av djurhållning som ska kunna undantas från krav på daglig tillsyn och av vilka skäl.** Man bör t e x ta ställning till vad som gäller vid tävling med brevduvor, där tillsyn saknas helt flera dagar i sträck, till hållande av ladugårdskatter och till hållande av ren i rennärning där stora mängder med djur rör sig fritt upp i fjällan utan särskilt mycket tillsyn. Även frågan om **hur tillsyn kan utföras på ett tillfredsställande sätt** vid djurhållning där stora mängder individer har likartat eller identiskt utseende och hålles i grupp, t ex vid uppfödning av höns och kycklingar, bör tas upp.

10 §

Djur får inte överges. **Begreppet ”överges” måste förtydligas.** När anser lagstiftaren att ett djur har övergivits? Med hänsyn till att lagstiftaren accepterar olika typer av djurhållning för olika djurarter kan begreppet inte tolkas entydigt. Ta t e x den vedertagna uppfattningen att katter ska få kunna röra sig fritt utomhus utan direkt tillsyn av ägaren; Är en katt övergiven i lagens mening om den påträffas utomhus utan att dess ägare är i kattens omedelbara närhet? Är en brevduva, som i tävlingssyfte släpps ut av sin ägare och färdas många mil från sitt hem, övergiven? Är en ekorre, som under viltrehabilitering skyddas av djurskyddslagen och sedan släpps tillbaka i naturen, övergiven?

11 §

Endast djur av viltarter får sättas ut i naturen. Utsättning av viltarter får, enligt utredarens förslag, endast ske om arten ”naturligt lever vilt i Sverige” och om det finns, eller har skapats goda levnadsbetingelser för djuren. **Här bör man förtydliga om paragrafen endast avser s.k. viltuppfödning eller är tillämplig även på annat utsläpp av vilt, t ex efter rehabilitering. Det bör även förtydligas vad som menas med arter som ”naturligt lever villt i Sverige”.** Ta som exempel fasanen, som är en av de tre vanligaste arterna som sätts ut i naturen i Sverige, men som är en av människan introducerad art och av denna anledning lever vilt i Sverige. Samma sak gäller uppfödning och utsättning av fiskarten regnbågsforell för sportfiskeändamål, som inte heller är en ’naturlig’ art i Sverige men ändå lever vilt i vår fauna.

5 kapitlet. Vård av sjuka djur och operativa ingrepp

2 §

Det är idag inte möjligt att hos Jordbruksverket söka dispens för operativa ingrepp om dessa inte redan nämns i jordbruksverkets föreskrifter. För att kunna följa den nya djurskyddslagens intensjoner, d v s att lagen ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet, så **borde det i föreskrifterna finnas en generell möjlighet att söka dispens för ingrepp som inte specifikt nämns i föreskrifterna, under förutsättning att ingreppen behövs för djurets välfärd och har tillräckligt stöd av vetenskap och beprövad erfarenhet.** Alternativet är att man, i enlighet med EU konventionen för sällskapsdjur, i

lagen anger att operativa ingrepp enbart får göras av veterinärmedicinska skäl *eller* när en veterinär bedömer att ingreppet behövs för djurets välfärd och om ingreppet har tillräckligt stöd av vetenskap och beprövad erfarenhet.

11 kapitlet. Djurförbud och omhändertagande

1 §, 4 §

Det ska inte vara möjligt för länsstyrelser att meddela beslut om s.k. djurförbud eller omhändertagande av djur med stöd av 1 § punkt 1 eller 6 och 4 § punkt 1 (förelägganden) om inte föreläggandena har vunnit laga kraft, om så inte är fallet att ett omedelbart omhändertagande eller utfärdande av djurförbud är av väsentlig betydelse ur djurskyddssynpunkt. Idag är det möjligt att djur omhändertas och avlivas direkt, innan beslut om omhändertagande och avlivning har vunnit laga kraft. I flera fall har djurägarens överklagan därefter bifallits i förvaltningsrätten och har föreläggandet upphävts men hade djuret redan avlivats.

Är ett omhändertagande eller utfärdande av djurförbud inte av akut karaktär, d v s föreligger ingen omedelbar risk att djuret bli utsatt för fysiskt eller psykiskt lidande när den finns kvar i djurägarens vård eller är förelägganden av formaliakaraktär bör föreläggandet först vinna laga kraft innan det får ligga till grund för ett beslut om omhändertagande eller djurförbud.

9 §

Länsstyrelsen ska enligt denna paragraf *snarast* besluta om att omhändertagna djur ska säljas, överlåtas på annat sätt eller avlivas. **Det bör förtydligas vad som menas med snarast.** Vi är kritiska till tolkningen att beslutet kan tas redan innan de föreslagna 10 dagar av uppställning har löpt ut.

Enligt polismyndighetens föreskrifter om hantering av hittegods (i vissa fall hanteras herrelösa katter utefter dessa föreskrifter) bör man, innan beslut om avlivning fattas, låta de lokala djurskyddsorganisationerna få möjlighet att omhänderta djuret. Med hänsyn till att utredaren föreslår att djur inte längre ska omfattas av hittegodslagen samt att den nya djurskyddslagen explicit stadgar att lagen ska syfta till att främja respekten för djur och deras välfärd då djur har ett egenvärde, **anser Göteborgs Katthjälp att den nya djurskyddslagen, i enlighet med polismyndighetens föreskrifter, tydligt ska stadga att myndigheter ska ge de lokala djurskyddsorganisationerna möjlighet att ta hand om och omplacera det omhändertagna djuret i organisationens regi och att avlivning ska vara ett sista hands alternativ, åtminstone vad avser friska djur och djur med lättbehandlade åkommor, såsom parasitangrepp, ögoninfektioner mm.**

15 kapitlet. Överklagande m.m.

§ 3

Justitieombudsmannen har nyligen i ett djurskyddsärende (diarienummer: 5195-2010) anført att två viktiga intressen står mot varandra vid bedömningen om ett beslut ska få verkställas redan innan tiden för att överklaga beslutet gått ut och beslutet vunnit laga kraft. Det ena är intresset av effektivitet i förvaltningen, vilket talar för att beslutet bör få genomslag så snart som möjligt. **Det andra är intresset av rättssäkerhet, vilket kräver att möjligheten att överklaga ett beslut inte blir illusorisk genom att beslutet verkställs innan denna möjlighet kunnat utnyttjas** (se SOU 2010:29 s. 533). Ur JO:s bedömning av fallet går att utläsa att beslut om att omhänderta ett djur för att uppfylla syftet med lagen, t ex ta djur bort från den miljön som orsakar djurets lidande, i regel bör gälla omedelbart. Däremot anser JO det inte vara lika självklart att ett därpå följande beslut att

avliva det omhändertagna djuret ska gälla omedelbart. I dessa fall anser JO att myndigheten får göra en avvägning mellan effektivitetsintresset och den enskildes rättssäkerhetsintresse och, om det anses befogat, skjuta upp verkställigheten (se SOU 2010:29 s. 535). Vidare anför JO att mot en omedelbar verkställighet kan åberopas starka principiella skäl. Har djuret avlivats uppstår en irreparabel skada, som inte kan botas med ett framgångsrikt överklagande. Verkningarna av ett beslut om avlivning av ett djur får också ofta betraktas som mycket allvarliga för dess ägare. Det är inte bara fråga om ekonomiska värden utan det kan gälla konsekvenser på ett djupare personligt plan. En avlivning av t ex en hund kan ibland i realiteten uppfattas som förlust av en familjemedlem. Enligt JO bör sådana omständigheter inte bara beaktas i samband med att ett grundläggande beslut om avlivning ska fattas - och myndigheten då har att avgöra om beslutet ska få verkställas omedelbart eller först då det vunnit laga kraft - utan också när en verkställande myndighet tar ställning till frågan om tidpunkten när ett, i och för sig verkställbart, beslut de facto bör effektueras.

Göteborgs Katthjälp ansluter sig till JO:s synpunkter och föreslår att beslut om avlivning enbart får verkställas innan beslutet har vunnit laga kraft om det finns uppenbara djurskyddsmässiga skäl, d v s när djuret är utsatt för ett lidande som inte kan lindras med enklare insatser.

KOMMENTARER TILL ÖVRIGA DELAR AV UTREDNINGEN

1.2 Utredarens arbete

Utredaren hade som uppdrag att särskilt se överväga vilka åtgärder som behöver vidtas för att komma tillrätta med problem med övergivna och förvildade djur. För att uppnå målet så anger utredaren att man har tillämpat ett utåtriktat arbetssätt och genomfört uppdraget i nära dialog med berörda myndigheter, forskningsinstitutioner, bransch- och djurskyddsorganisationer.

Vad avser åtgärder för förvildade katter och lämpligheten av den s.k. Trap Neuter Return metoden menar vi att utredaren har misslyckats med att arbeta *utåtriktat* och *föra en dialog* med de som har praktiskt kunskap om arbetet med förvildade katter, nämligen djurskyddsorganisationerna på gräsrotsnivå. Göteborgs Katthjälp, som utan tvekan innehar den största kompetensen vad gäller praktiskt arbete med TNR-metoden i Sverige, har bjudit in utredaren på studiebesök för att visa den praktiska tillämpningen av metoden och de resultat som kan uppnås t e x vad avser ansvarstagande och ekonomiskt samarbete mellan fastighetsägare och boende vid driften av TNR-kolonier. Utredaren var dock inte intresserad och verkar inte heller på annat sätt ha skaffat sig kompetens om tillämpningen av metoden i Sverige. Vi finner det högst anmärkningsvärt att man, trots specifika instruktioner att fokusera på problematiken med herrelösa djur, inte önskat ta del av den beprövade erfarenhet som finns i Sverige, speciellt i ett läge då svensk forskning i ämnet är obefintlig. Även genomgången av den tillgängliga utländska vetenskapliga forskningen i frågan har genomförts på ett otillfredsställande sätt och ger en tydlig signal om utredarens negativa grundinställning till hemlösa och förvildade katter samt befäster förlegade förutfattade meningar om dessa djur, till priset av både vetenskaplig objektivitet, sanningsenlighet och de hemlösa djurens möjligheter till ett bättre liv.

Göteborgs Katthjälps anser att utredarens arbete i dessa delar har varit fullständigt undermåligt.

5.6.2 Vetenskapligt råd knyts till föreskriftsarbetet

Göteborgs Katthjälps ser mycket positivt på utredarens förslag att ett vetenskapligt råd kopplas till föreskriftsprocessen. Jordbruksverket anför i sitt remissyttrande att verket redan har ett djurskyddsråd som i mångt och mycket skulle kunna fylla den föreslagna rollen. Göteborgs Katthjälps vill med stor tydlighet understryka att vi a) ifrågasätter Jordbruksverkets vetenskapliga oberoende samt vill påtala att b) det saknas kompetens inom vissa områden bl. a. vad avser förvildade katter. Som exempel kan nämnas att kunskapen om vetenskaplig forskning och beprövad erfarenhet om förvildade katter och TNR-metoden är obefintlig vilket har resulterat i ett flertal yttranden från Jordbruksverket som ej korrelerar med aktuell internationell forskning i ämnet.

När det gäller förvildade katter och TNR-metoden så är svensk forskning och kompetens i ämnet i princip obefintligt. Vill man kunna uppnå syftet med det vetenskapliga rådet anser vi att man behöver rekrytera kompetens i detta ämne (och säkerligen även i vissa andra ämnen) t e x genom att anlita utländsk expertis i det vetenskapliga rådet.

7.1.4 Hur lever herrelösa katter? Spridning, överlevnad och fortplantning

Det finns en utbredd tro på att herrelösa katter per definition har en dålig hälsa och dåligt hull. Även utredaren verkar, utan något som helst vetenskapligt stöd, välja att tro på och vidareförmedla denna bild. Faktum är att det finns en hel del forskning tillgängligt som talar för att hemlösa katter har en hälsa som är jämförbar med den ägda kattens. För en utförlig genomgång av litteratur se bilaga 2.

7.1.5 Vilket problem medför herrelösa katter?

I stycket "Påverkan på vilda djur och ekosystem" (s. 482) anför utredaren att forskning visat att katterna väsentligt kan inverka på vilda djur och ekosystemet. Vi vill åter påtala att selektionen och tolkningen av litteraturen befäster utredarens negativa grundinställning till hemlösa och förvildade katter. Faktum är att forskare har fattslagit att "*There is no clear evidence of cats threatening to harm the overall population level of any particular species*".¹ Den litteratur som utredaren hänvisar till tycks utvalda för att stödja en viss åsikt, till priset av både vetenskaplig objektivitet och sanningsenlighet. Bland annat så har utredningen valt att ta stöd av kontroversiella studier som använder ovetenskapliga forskningsmetoder och där forskarna sedan har dragit tillbaka sina slutsatser och där författaren själv dömts för försök till djurplågeri då man har lagt ut förgiftad mat till hemlösa katter. En av studierna som utredaren tar stöd av benämns av

¹ Se till ex: - Fitzgerald, B.M. and Turner, D.C., *Hunting Behaviour of domestic cats and their impact on prey populations*, in *The Domestic Cat: The biology of its behaviour*, D.C. Turner and P.P.G. Bateson, Editors. 2000, Cambridge University Press: Cambridge, U.K.; New York. p. 151–175.
- Mead, C.J., "*Ringed birds killed by cats.*" *Mammal Review*. 1982. 12(4): p. 183–186.

andra forskare som “...an example of a ‘mutant statistic’ whose origins and genesis have been greatly lost to the people who cite it”.²

Det finns en uppsjö av vetenskapliga studier och vedertagna experter på området som utredaren ej refererar till. För en systematisk källgranskning av de referenser som utredaren baserar sina argument på hänvisar vi till bilaga 1.

7.1.6 Metoder för att hantera och minska antalet herrelösa katter

Avlivning

Enligt utredaren bör det inte finnas några förvildade katter alls, och det håller vi med om. Utredaren tror dock att målet kan uppnås genom att fånga in katterna i fälla för att sedan avliva dem (s. 514). I det aktuella stycket redogör utredaren för att tidigare försök till utrotning av stammar med förvildade katter i andra länder har varit otillfredsställande och att det enligt forskning enbart har varit praktiskt möjligt att genomföra på några mindre öar där invandring av nya katter har kunnats förhindras. En annan förutsättning att lyckas med utrotningen har varit att man använder sig av en blandning av olika avlivningsmetoder som t ex rävsaxar, jakt med hund, förgiftning och spridning av kattpest.

Samtidigt som utredaren verkar vara införstådd med att eliminering av förvildade katter genom systematisk avlivning av flera anledningar inte är praktiskt genomförbart i Sverige anför man senare i betänkandet avlivningsmetoden som enda kvarvarande lösning när det gäller förvildade katter. Det är naturligtvis fullständigt orealistiskt att tro att man, på det svenska fastlandet där det sker en ständig tillströmning av katter och där de grymma metoderna som nämns ovan inte är tillåtna, ska kunna uppnå målet om ”nolltolerans” av förvildade katter. Det finns inga vetenskapliga studier eller någon beprövad erfarenhet alls som visar att systematisk avlivning av förvildade katter på fastland skulle ha avhjälpt kattproblematiken.

Utredarens förslag att hantera problematiken med förvildade katter genom avlivning faller på sin egen orimlighet. Att därefter fortsätta att förespråka en metod som inte är genomförbar och som inte kan leda till de önskade resultaten innebär endast att man vill uppvisa en fasad av handlingskraft, att man skapar höga dolda och oförsvarbara kostnader för skattebetalarna samt tillåter ett fortsatt lidande för nya kattindivider som tar de avlivade katternas plats.

Vi anser här att den s.k. TNR-metoden, som är vedertagen i ett stort antal länder runt om i världen, åtminstone kan utvärderas i studier och forskning i Sverige och inte ska förkastas baserat på en vinklad och undermålig utredning.

Kastrering och återsläpp -TNR

I stycket ”Effektivitet” står det återigen klart att utredarens negativa grundinställning till hemlösa och förvildade katter samt förutfattade meningar om dessa djur resulterat i en tveksam källhantering som ger en vinklad bild. Den litteraturen man hänvisar till tar avstamp i zoologiska och ekologiska överväganden och är ofta författad av

² Tantillo, J.A., *Killing Cats and Killing Birds: Philosophical issues pertaining to feral cats*, in Consultations in Feline Internal Medicine Volume 5, J.R. August, Editor. 2006, Elsevier Saunders: St. Louis, MO. p. 701-708.

bevarandebiologer, vars intresseområde gör att de starkt ogillar utomhusgående katter, oavsett om de är ägda eller herrelösa, tama eller förvildade. Att denna litteratur inte är oberoende i relation till förvildade katter och TNR är kanske inte så konstigt. **Det är dock viktigt att överväganden från en nischad intressegrupp balanseras med annan forskning som gör andra överväganden och tillför kunskap om djuret i frågan: katten.**

Utredaren tycks ha uteslutit en betydande mängd vetenskapliga studier utförda av de vedertagna experterna på området samt all den forskning som visar effekten av TNR på de förvildade kattarnas liv, deras livsförhållanden, deras miljö och de indirekta effekter som TNR har på kattens status, minskade intag av hemlösa djur på djurhem mm. Omfattande studier visar att TNR-metoden innebär fördelar för kattarna på individuell nivå vad gäller hälsa och livsförhållanden men även att metoden på ett långsiktigt och varaktigt sätt minskar antalet förvildade katter. Det finns forskning som visar att metoden medför många positiva effekter för omgivningen, kattens status och människornas ansvarstagande och engagemang för hemlösa och förvildade katter och att det kraftigt minskar trycket på katthem.

Vi vill här särskilt påpeka att utredaren dessutom har lyckats "misstolka" den lilla mängden TNR-forskning som man har valt att referera till och som är positiv till TNR, och då särskilt från de två forskare som tillsammans utgör den absoluta auktoriteten på förvildade katter och TNR-metoden, nämligen Dr. Julie Levy och Dr. Margaret Slater. Både dessa forskare har informerats om utredarens förslag och tolkning av några av deras studier och givits chansen att kommentera (se deras svar i bilaga 3 och 4). Dr. Julie Levy's kommentar på den feltolkning som gjorts av hennes rön kan nog inte misstolkas: *"In summary, I believe that my published research has been misrepresented in order to create an unbalanced view of the conditions of free-roaming cats and the options for their management."*

Utredarens arbete och förslag vad gäller förvildade katter och TNR har lett till en storm av kritik från utländska forskare och organisationer. En del av dessa bifogas som bilagor till detta yttrande, se bilaga 5. För en ingående källgranskning av de referenser som utredaren baserar sina argument om TNR på hänvisar vi till bilaga 2.

Även i Sverige har utredarens förslag lett till mycket oro bland de som idag jobbar med förvildade katter och andra som bryr sig om djur. Bland annat så har ett 20 tal organisationer gått samman i kampanjen "Legalisera TNR" för att uppmärksamma utredarens förslag. Vid en pågående namnsamling mot utredarens planer har det i skrivande stund samlats in ca 3 000 namn.³

Vi hävdar att utredarens arbete vad gäller delen om förvildade katter och TNR-metoden har varit fullständigt undermåligt och därför inte kan ligga till grund för vidare arbete med den nya djurskyddslagen. Det är vidare av yttersta vikt att dessa feltolkningar, brister och felslut bemöts för att inte riskera ytterligare förvrängning och negativ mytbildning om förvildade katter t e x vid framtida förarbetstolkning.

³ www.legaliseratnrmetoden.nu

7.5 Utredarens överväganden och förslag

Åtgärd nummer 1: Övergivna och förvildade djur ska omfattas av djurskyddslagen

Utredaren anser att utgångspunkten ska vara att det inte ska finnas några förvildade katter oavsett generation. Denna utgångspunkt är i dagsläget en fullständig utopi och kommer antagligen aldrig att kunna uppnås. Även utredarens förslag att genom avlivningsmetoden kunna uppnå detta mål saknar all verklighetsförankring då avlivning, som vi tidigare anfört, är en fullständig orealistisk metod, se sida 7. **Göteborgs Katthjälp anser givetvis att övergivna och förvildade djur ska omfattas av djurskyddslagen, men anser även att arbetet med att uppnå målet ska kunna bedrivas på ett praktiskt fungerande sätt.** Det är fullt möjligt att låta förvildade katter omfattas av djurskyddslagen utan att ta livet av dem. Trap Neuter Return, med tillhörande uppföljning genom mat, skydd och tillsyn gör detta möjligt.

Åtgärd nummer 2: Ett tydligt förbud mot att överge djur införs

Göteborgs Katthjälp ställer sig positivt till förslaget men vill **påpeka** att denna åtgärd inte ska få slå tillbaka på de organisationer och privatpersoner som jobbar med eller vill jobba med TNR-metoden. I t ex Holland, Tyskland och Norge hanterar djurskyddslagen ett strikt förbud mot att överge djur samtidigt som man i dessa länder i stor skala använder sig av TNR-metoden. I propositionen till den nya norska djurskyddslagen anförs man följande angående kastrering av förvildade katter: *”Kastrasjon av katt antas å kunne ha både en dyrevelferdsmessig begrunnelse og være begrunnet ut fra andre særlige hensyn, eksempelvis bestandsregulering av eierløse katter. /.../ Kontroll av villkattpopulasjonene må være velferdsmessig forsvarlig. Kastrering/sterilisering og utsetting av eierløse katter forutsetter at organisasjoner eller enkeltpersoner påtar seg ansvaret for fôring av dyrene.”* Ot.prp. nr. 15 (2008-2009) Om lov om dyrevelferd.

Åtgärd nummer 3: Märkning och registrering av katter

Göteborg Katthjälp ställer sig positiv till förslaget men vill **samtidigt påpeka** att det inte löser ”problemet med de många herrelösa katterna” så som utredaren försöker få det att framstå. De hemlösa katterna som finns idag är på inget sätt hjälpta av ett krav på id-märkning såtillvida de inte redan ingår i TNR-kolonier, där de i samband med kastrering blir id-märkta. Utredaren verkar tro att krav på märkning kommer att göra stor skillnad på framtidsutvecklingen eller t.o.m. kommer att lösa problematiken kring hemlösa katter, **vilket vi ställer oss tveksamt till.** Krav på id-märkning är i bästa fall ett av många verktyg och ett försiktigt steg i rätt riktning. Jordbruksverket anförs i sitt remissvar att man ”befarar att en betydande andel av kattägarna inte kommer att registrera sitt katinnehav, till exempel på grund av kostnadsskäl. Farhågan baseras på erfarenheter från hanteringen av det snarlika hundregistret och annan registerhantering.” Vi delar denna uppfattning. Det finns även forskning som tyder på att krav på id-märkning många gånger inte har den avsedda effekten.

Ansvarslösa kattägare kommer inte att id-märka sina katter, oavsett om det finns lagtvång eller inte. Dessa ansvarslösa kattägare kommer man inte åt, just pga att de inte har id-märkt sin katt. Det blir därmed **svårt eller omöjligt att sanktionera** detta lagbrott varmed risker finns att kravet snarare urholkar än upprätthåller lagen.

För katterna, de herrelösa eller de som råkar ägas av ansvarslösa ägare, innebär kravet på id-märkning troligtvis en försämring av skyddet. Krav på id-märkning kommer vid praktisk regeltillämpning att innebära att icke id-märkta katter vars ägare ej träder fram inom en viss tid, mht utredarens förslag, riskeras att anses vara ägarlösa och därmed "värdelösa". Om så blir fallet kommer krav på id-märkning leda till ett högre antal avlivningar av katter än idag vilket med hänsyn till lagens syfte att främja respekt för djur och att djur har ett egenvärde, inte bör vara meningen. **Vi anser att det är av yttersta vikt att förtydliga följden av regeltillämpningen i denna del av lagen.** Vad är tänkt ska ske med de icke id-märkta djur, tama eller skygga ägda katter vars oansvariga ägare ej träder fram och tar sitt ansvar? Vilken typ av utrednings- och informationsansvar har myndigheten för att slå fast om ett djur har eller inte har en ägare?

Åtgärd nummer 4: Tydliggörande av ansvar och effektivare hantering av herrelösa djur, inklusive katter.

Utredaren föreslår att av länsstyrelsen omhändertagna djur ska uppställas på djurhem i 10 dagar och därefter, om ingen ägare "hittas", att beslut om försäljning, överlåtelse eller avlivning ska fattas. Man menar vidare att katter som är sjuka, skadade eller så förvildade att de inte mår bra av att vara i människors närhet, bör avlivas. Friska katter bör avlivas om det inte går att hitta hem till dem.

Lagförslaget leder till ett strikt ansvar för länsstyrelsen att omhänderta herrelösa djur. Tillsammans med det faktum att det i Sverige finns runt 150 000 hemlösa katter, kommer antalet omhändertagna katter att öka explosionsartat. Utredaren nämner att katthem redan idag har svårt att hitta hem till alla katter de har i sin vård då antalet katter vida överstiger intresserade potentiella köpare som vill ta hand om en katt och att katthemmen skulle växa enormt i storlek om de inte avlivar en del av katterna (s 485). Då utredaren inte nämner att katthemmen, som alla drivs ideellt utan offentliga medel, bör allokeras resurser för att kunna utöka verksamheten, är den enda möjligheten som återstår för katthemmen för att skapa lediga platser att i snabbare takt och mer regelbundet avliva katter som redan finns på katthemmen. Inte heller länsstyrelserna och polisen bedöms i förslaget behöva ökade resurser när det kommer till omhändertaganden av djur. **Det är här utredarens förslag avslöjar en totalt bristande verklighetsförankring.** Man utgår helt enkelt från att katthem, som helt ideellt drivs av dedikerade djurvänner och volontärer, är villiga att "på löpande band" ställa upp omhändertagna katter och därefter systematiskt låta avliva dessa i syfte att skapa plats till nästa omgång av omhändertagna katter.

I maj 2012 skickade vi ut en enkät till ett 70-tal organisationer som bedriver omplaceringsverksamhet med katter i Sverige, d v s nästan alla omplaceringsverksamheter som finns i Sverige idag. Enkätens resultat ger insyn i vad verksamheterna anser om utredarens förslag:

- Av de 31 svaranden anger hela 100 % att de inte är villiga att skapa platser åt omhändertagna katter genom att låta avliva katter som har vistats på katthemmet längre än ett visst antal dygn.
- Angående utredarens förslag att sjuka och skadade katter bör avlivas anger 93 % att man inte vill avliva katter där ingen ägare har dykt upp och som efter vård kan omplaceras och få leva ett för djuret tillfredsställande liv.

- 90 % av verksamheterna anger att de redan idag saknar resurser för att kunna ta emot alla katter som behöver hjälp.
- 87 % anser att utredarens förslag för katterna rimmar illa med författningsförslaget där man föreslår att djurskyddslagen ska ”syfta till att främja respekten för djur och deras välfärd, då djur har ett egenvärde oavsett den nytta människan har av dem.”

Hur utredaren har tänkt sig att förslaget ska kunna utföras i praktiken är för oss en fullständig gåta. Vi anser också att utredningen försöker att undvika debatt genom att aldrig uttala de praktiska konsekvenserna av sitt förslag, som de facto blir systematisk massavlivning av katter.

Det är också upprörande att utredaren vill stadga om ”respekt för djuren” men samtidigt anser att avlivning av stora antal katter är oproblematiskt, med motiveringen att man inom livsmedelsproduktionen också avlivar ett stort antal friska djur som inte får leva till dess att de dör av ålderdom. (s. 515) Vi kan inte tolka detta på annat sätt än att utredarens menar att lika djurskydd för alla arter ej ska uppnås genom att kattens status ska höjas utan att koherens istället bör uppnås genom att statusen sänks till samma låga nivå som gäller för djuren i djurindustrin.

Landet som med jämna mellanrum slår sig för bröstet för att anse sig ha världens bästa djurskydd har en djurhemsverksamhet som kvalitetsmässigt inte ens kan stå i skuggan av t ex USA, England, Tyskland och Holland. Den svenska regeringen förlitar sig helt och hållet på att ideella insatser med minimala medel ska kunna upprätthålla regeringens drömbild om att Sverige skulle ha världens bästa djurskydd. Det är dock många länder som redan har passerat oss för länge sedan, i alla fall när det gäller att ge hjälp till sällskapsdjur som far illa. Vi föreslår att regeringen avsätter medel för att utveckla djurhemsverksamheten så att denna faktiskt kan uppfylla rollen som utredaren tillmäter den i betänkandet.

Slutsatser TNR- metoden

Utredaren anger att ”...som alternativ till att oönskade katter avlivas har TNR-metoden förts fram” och att man vad gäller TNR ”...har dragit två generella slutsatser:

1. att TNR-metoden endast kan anses vara förenlig med djurskyddslagen om vissa förutsättningar uppfylls, och
 2. att TNR-metoden inte avlägsnar katter från ett område, dvs. inte löser problemet om målet är att helt få bort herrelösa katter från ett visst område.”
- Slutligen anförs det att ”det krävs mer forskning innan metoden kan godkännas från djurskyddssynpunkt.”

Vad gäller slutsats 1 så utgår utredaren från nuvarande lagstiftning som redan fanns innan TNR-metoden blev aktuell i Sverige. Samtidigt så bedrivs det liknande djurhållning som har funnits i hundratals år, som t ex rennäringen, och som accepteras av den nuvarande lagstiftningen.

Vid slutsats 2 vill vi påpeka att det inte finns ett enda fastland i hela världen som är helt fritt från förvildade katter. Faktum är att katter i tusentals år har levt bredvid människan i olika tamhetsgrader, social, semi-förvildad och förvildad. Att utredaren har som önskemål att ”...det inte ska finnas förvildade katter alls” är en utopisk vision. Som tidigare nämns så finns det ingen som helst forskning eller praktiskt erfarenhet som visar att avlivningsmetoden är en fungerande metod för att komma tillrätta med problemet

med förvildade katter på fastland. I det fall utrotning av förvildade katter lyckats på mindre öar har denna systematiska utrotning genomförts med metoder som ej är tillåtna i Sverige och som varit ohyggligt kostsamma samt ofta lett till allvarliga efterverkningar i örkenas ekosystem p g a en ökad gnagarpopulation.

Det finns stora mängder vetenskaplig forskning som visar att TNR är en fungerande, human och långsiktig metod. Trots detta avvisas TNR-metoden bl a med påståendet att det behövs mer forskning. Samtidigt väljer utredningen avlivningsmetoden som helt saknar vetenskapligt stöd. Vi menar att det redan finns tillräckliga vetenskapliga belägg på att TNR fungerar och att problemet snarare är att utredaren har gjort ett undermåligt jobb med att granska denna forskning samt ta del av den praktiska erfarenheten om TNR som finns i Sverige.

Ingen annan metod har så många fördelar som de som utredaren, trots sin skepsis, tillmäter TNR-metoden: stabilisering och minskning av en viss grupp katter, skapande av en stabil, frisk och skötbar koloni, låg omsättning på katter och en förbättrad katthälsa i kolonin, minskning av antalet friska katter som avlivas, minskning av kostnaderna för samhället och minskning av klagomålen rörande katterna. Avlivningsmetoden minskar bara antalet katter tillfälligt, de kvarvarande katternas hälsa och välfärd förbättras på intet sätt, kattens störande beteende försvinner inte och behovet av ständigt återkommande avlivningskampanjer minskar inte samhällets kostnader och inte heller protesterna från engagerade och närboende.

Återigen hänvisar vi till våra bilagor med källgranskningar och yttranden från forskare och organisationer för vetenskaplig stöttning.

Åtgärd nummer 5: Föreskrifter om hållande av katt

Vi ställer oss positiva till utredarens förslag att det i föreskrifter om hållande av katt ska stadgas om ägarens ansvar att se till att katten inte kan föröka sig om den tillåts att vistas ute. **Vi ställer oss dock mycket tveksamt till om även medicinsk behandling genom p-piller ska godkännas som metod** då det finns ett flertal nackdelar med denna behandling. Så fort kattägaren, oavsett anledning, underlåter att veckovis ge katten p-piller upphör verkan av medicinen. Bortsprungna honkatter som inte är kastrerade löper stor risk att bli dräktiga. Honkatter som inte får sitt p-piller veckovis kan ändå bli dräktiga och riskerar att föda missbildade ungar. Det är även allmänt känt att p-piller hos honkatter avsevärt höjer risken för juvertumörer. Det är svårt att kontrollera om ägaren verkligen ger katten p-piller. Dessutom är kastrering på lång sikt billigare än p-piller.

Utredaren anser att en stor del av problematiken med förvildade katter härstammar från kattägare som inte har kontroll över fortplantningen hos sina husdjur. **Göteborg Katthjälp vill här påpeka att krav på att se till att ens egen katt inte kan föröka sig bara delvis avhjälper problematiken kring förvildade katter.** Forskning visar att kastrering av förvildade katter genom TNR-projekt markant minskar intag på katthemmen, dels på grund av att många av de kattungarna som tas emot är avkomman från de lokala kolonierna med förvildade katter, dels på grund att de vuxna förvildade katterna genom TNR-metoden inte längre tar upp platser på katthemmen.

Göteborgs Katthjälp föreslår att p-piller inte ska godkännas som metod att förebygga önskad avkomma hos utekatter.

17.2 Djurskyddet bör vara ett offentligt åtagande

Utredaren bedömer att viss verksamhet på kontrollområdet kan utföras även i privat regi, t.ex. i form av kontrollprogram. Man föreslår en ökad möjlighet för djurägare att delta i kontrollprogram i syfte att ”ge producenter möjligheter att följa speciella bestämmelser som kompenserar vissa djurskyddskrav som inte behöver uppfyllas eller att uppnå lagstiftningen på annat sätt än det föreskrivna” samt för att minska kostnaderna.

I Norge och Holland t ex har man utarbetat liknande kontrollprogram för organisationer som jobbar med Trap Neuter Return metoden för förvildade katter. I Holland så bär paraplyorganisationen för ideell djurskydd ansvaret för att TNR-projekt utförs i enlighet med det av holländska jordbruksverkets godkända kontrollprogram. Organisationen har skyldighet att kontrollera och rapportera verksamheten med TNR enligt kontrollprogrammets regler. Detta finns reglerat i speciallagstiftning.

I vår enkät från maj 2012 visar det sig att redan **58 % av katthemmen jobbar med TNR, oftast i liten skala.** 32 % är inte emot TNR-metoden men jobbar inte själv med metoden. Anledning till att dessa katthem inte jobbar med metoden är antagligen brist på resurser.

Göteborgs Katthjälp föreslår att regeringen undersöker möjligheterna för ett kontrollprogram för TNR-verksamhet i Sverige. Detta skulle avsevärt minska belastningen på och kostnaderna för framförallt länsstyrelserna och inte minst vara ett mer effektivt sätt att hantera problematiken med förvildade katter.

17.5 Konsekvenser av utredarens förslag till ny djurskyddslag

Krav på märkning av katter

Utredaren anser att en informationskampanj om märkningsplikt riktad till allmänheten behöver genomföras och att huvudansvaret för att informera om märkning och registrering ligger hos bland annat SVERAK, övriga kattklubbar och djurskyddsorganisationer. Utredaren anser dock inte att dessa organisationer ska få några medel tilldelade för att utföra detta. **Göteborgs Katthjälp anser att om dessa organisationer ska få ”i uppdrag” att informera om märkning och registrering bör de få statliga medel för att kunna genomföra arbetet.**

Omhändertagande av katter

Utredaren anför att man bedömer att myndigheternas kostnader för omhändertaganden av katter kommer att minska. **Denna bedömning saknar ALL verklighetsförankring:**

- **Genom att länsstyrelsen får det strikta ansvaret att omhänderta herrelösa katter kommer antalet omhändertaganden att öka enormt, särskilt med tanke på att utredaren inte ger TNR-metoden något utrymme och att man därigenom, så som idag är fallet, får en ständig ström av förvildade katter och deras avkomma att ta hand om.** Dessa katter avlivas idag direkt genom avskjutning, utan 10 dagars uppstallning. Kostnaderna tillfaller då oftast kommunen eller fastighetsägaren. Den nya djurskyddslagen kommer markant att öka myndigheternas kostnader för omhändertagande av katter, dels då man ska bekosta uppstallning av djuren i 10 dagar, dels då avlivning ska ske hos veterinär efter veterinärbesiktning.

- **Det praktiska arbetet med infångning av kolonier med förvildade katter är mycket tidskrävande.** I en nyligen publicerad artikel i Helsingborgs Dagblad så berättar Djurskyddet Ängelholm-Bjäre att de i 7 månader har jobbat med att fånga in en koloni med ett 20-tal hemlösa katter.⁴ Enligt lagförslaget ska polisen verkställa beslut om omhändertaganden. Utredaren uppger i sitt betänkande att "Infångandet eller övervakningen av fällor kräver stora polisiära resurser eftersom fällorna måste bevakas under många timmar. Under vissa sommarveckor har myndigheten haft poliser som på heltid arbetat med en kattkoloni genom att övervaka fällor." Polisen har iofs möjlighet att anlita en privat aktör mot betalning. I praktiken är denna aktör idag oftast en skyddsjägare. Oavsett vad polisen väljer att göra kommer infångning av kolonier med förvildade katter att kosta betydande summor med pengar. Dessutom är insatsen många gånger ineffektiva då polisen har dåligt kännedom om vilka katter som tillhör kolonin samt att kringboenden oftast aktivt motarbetar infångningar då man inte vill se att katterna avlivas, något som polismyndigheten själv påpekar. Sammantaget innebär dessa faktorer att en del katter stannar kvar och forstätter föröka sig och att nya katter fyller det uppkomna tomrummet.
- **Ersättningen som katthemmen idag får är otillräcklig för att täcka kostnaderna för uppställning av omhändertagna djur och behöver ökas.** En högre kostnad per omhändertagen katt och en enorm ökning av antalet omhändertagna katter medför mycket större kostnader för myndigheterna.
- Enligt utredaren ska organisationer som driver djurhem teckna samarbetsavtal med myndigheterna för att uppställa de av myndigheterna omhändertagna djuren. Som nämns tidigare så visar det sig att 90 % av katthemmen som svarade på vår enkät redan idag saknar resurser, d v s de kan inte ta emot samtliga katter som behöver hjälp. Vidare så är 100 % av de svarande emot avlivning av katter för att skapa plats åt andra. 93 % är inte beredda att avliva katter då ingen ägare har dykt upp, inte heller när katten skulle vara sjuk om den efter vård skulle kunna leva ett för djuret tillfredsställande liv. **Med andra ord saknas det på katthemmen dels resurser i form av platser, pengar, personal mm, dels finns det en stor ovilja från katthemmens sida att jobba efter riktlinjerna i utredarens förslag. Förslaget är därmed praktiskt ogenomförbar i den utformningen som utredaren förutsätter.** Ett alternativ vore naturligt att inrätta offentliga katthem som har skyldighet att arbeta efter dessa linjer. Någon sådan organisation är dock ej del av utredarens förslag och skulle även medföra ännu högre kostnader.
- **Skulle uppställning anordnas hos andra privata aktörer än ideella katthem** kommer kostnaderna för myndigheterna för uppställning av omhändertagna katter bli mycket mer kostsamt då vinstdrivande företag inte kan generera lönsamhet under de förutsättningar som katthemmen arbetar.

⁴ <http://hd.se/angelholm/2012/05/31/rabockakatterna-har-fatt-ungar/>

Vidare anser vi att den ekonomiska analysen vad gäller omhändertagande av herrelösa katter är mycket bristfällig/icke-existerande. Vi saknar t e x schablonkostnader för tillämpning av avlivningsmetoden före respektive efter förslaget införande (förslagsvis beräknat per katt då man ej känner till totala antalet), resursfördelningsplan för hur infångande av 150 000 herrelösa djur ska genomföras och av vem, antal arbetstimmar beräknade för de myndighetspersoner som ska utföra arbetet, transportkostnader, budget för veterinärbesiktning av infångade djur, budget och resursallokering för destruering av djuren samt en kostnadsberäkning för den strategi som kommer att behövas för hantering av rektioner från media, medborgare, andra länder och djurrättsorganisationer.

Göteborgs Katthjälp anser att utredarens konsekvensanalys vad gäller omhändertagande av katter saknar all verklighetsförankring och inte kan ligga till grund för vidare arbete med den nya djurskyddslagen.

Å Göteborgs Katthjälp vägnar,

Miranda Oude Tanke
Ordförande

Bilagor:

1. Källgranskning av SOU 2011:75 Del 1: om herrelösa djurs påverkan på ekosystemet
2. Källgranskning av SOU 2011:75 Del 2: Är systematisk avlivning av hemlösa katter den ultimata lösningen?
3. Yttrande Dr. Margaret Slater
4. Yttrande Dr. Julie Levy
5. Yttranden utländska forskare och organisationer
 1. ISFM (International Society of Feline Medicine)
 2. IFCW (International Fund for Cat Welfare)
 3. ASPCA (American Society for the Prevention of Cruelty to Animals)
 4. College of Veterinary Medicine, University of Florida
 5. College of Veterinary Medicine, University of Prince Edward Island
 6. Tyska djurskyddsförbundet
 7. Holländska djurskyddsförbundet
 8. Alley Cat Allies, USA
 9. Dr. Elisabeth O'Brian, Care for Cats, Kanada